

Research Paper

Evaluation of Stress Management Caused by Covid 19 Pandemic and Related Factors in Students of Alborz University of Medical Sciences

Mahsa karamipour¹, Arezoo Aghakouchakzadeh^{2*}, Zahra Momeni³, Ahmadsreza Mirzaei⁴, Mina Teimouri BadelehDareh⁵

1. Faculty of Dentistry, Alborz University of Medical Sciences, Karaj, Iran.
2. Department of Oral and Maxillofacial Pathology, School of Dentistry, Alborz University of Medical Science, Karaj, Iran .
3. Assistant Professor of Community of Oral Health Department, School of Dentistry Alborz University of Medical Sciences, Karaj, Iran.
4. Department of Dental Biomaterials, School of Dentistry, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
5. Faculty of Dentistry, Alborz University of Medical Sciences, Karaj, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation karamipour M, Aghakouchakzadeh A, Momeni Z, Mirzaei A, Teimouri BadelehDareh M. [Evaluation of Stress Management Caused by Covid 19 Pandemic and Related Factors in Students of Alborz University of Medical Sciences(Persian)].*Jundishapur Scientific Medical Journal*. 2025; 23(6):472-482. 10.32592/jsmj.23.6.472

<https://doi.org/10.32592/jsmj.23.6.472>

ABSTRACT

Background and Objectives Coronaviruses are a large family of viruses that can cause respiratory infections. Anxiety about COVID-19 is common and it seems that the lack of knowledge and ambiguity in people about the virus exacerbates this anxiety. so, the present study was conducted to investigate the stress management of Alborz Dental School students in the face of coronavirus.

Subjects and Methods The present study is a cross-sectional descriptive-analytical study and the statistical population of this study includes all dental students of Alborz University of Medical Sciences. For this purpose, a standardized Lecritt stress management questionnaire was used.

Results The samples included 190 dental students. There was a significant difference between the samples in terms of marital and singleness in stress tolerance ($P = 0.064$) and stress control ($P = 0.45$). And between samples in terms of age in stress tolerance ($P = 0.043$) and stress control ($P = 0.26$) and between samples in terms of gender in stress tolerance ($P = 0.28$) and stress control ($P = 0.41$) did not exist.

Conclusion Based on the findings of the present study, there was a lot of stress in the entire study population, given that the psychological effects of the COVID-19 pandemy are undeniable. Among dental students, factors such as marital status, semester, and age did not cause significant differences in stress control and management.

Keywords Virus – COVID-19 - Anxiety – Dental students – Dental school

Received: 27 August 2024
Accepted: 29 October 2024
Available Online: 10 March 2025

* **Corresponding Author:**

Arezoo Aghakouchakzadeh

Address: Department of Oral and Maxillofacial Pathology, School of Dentistry, Alborz University of Medical Science, Karaj, Iran .

Tel: +989166181029

E-Mail: a.aghakouchakzadeh@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

The COVID-19 pandemic has profoundly impacted global health and well-being, bringing to light significant mental health challenges, particularly among student populations. Coronaviruses, belonging to a large family of viruses, can lead to a spectrum of respiratory infections, with symptoms ranging from mild respiratory issues to severe conditions such as Middle East Respiratory Syndrome (MERS) and Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS). The unpredictable nature of COVID-19, combined with the absence of definitive treatments or preventive measures, has led to widespread anxiety and distress across societies. This anxiety is largely attributed to the lack of knowledge and the fear of the unknown, which have exacerbated feelings of helplessness and vulnerability.

Stress, a dynamic emotional response to perceived challenges or threats, can manifest in various ways, influencing individuals' psychological and physical health. It can lead to symptoms such as anxiety, depression, unresolved grief, and post-traumatic stress disorder (PTSD). The pandemic has created an environment ripe for such stressors, as individuals confront not only health risks but also disruptions in daily life, social isolation, and uncertainty about the future. The need for effective stress management strategies has never been more critical, particularly for vulnerable populations such as students who face unique pressures during their academic careers.

This study specifically examines the stress management practices of dental students at Alborz University of Medical Sciences in the context of the COVID-19 pandemic. By understanding how these students cope with pandemic-related stress, the research aims to contribute to the development of targeted interventions that can enhance mental health support for this demographic.

Methods

The research employed a cross-sectional descriptive-analytical design, focusing on the dental students of Alborz University of Medical Sciences. A total of 190 students participated in the study during the second semester of the 2019-2020 academic year. The participants completed a standardized Leclerc stress management questionnaire,

which includes 16 items assessing two main components: stress tolerance and stress control. The questionnaire uses a five-point Likert scale ranging from very low (1 point) to very high (5 points), allowing for a nuanced understanding of participants' stress management abilities. To ensure the validity of the study, ethical approval was obtained from the university's ethics committee (approval code: IR.ABZUMS.REC.1399.133). Due to quarantine restrictions, data collection was conducted virtually. The questionnaire also included demographic information to analyze potential correlations between demographic factors and stress management scores. After data collection, responses were entered into SPSS software for statistical analysis. Descriptive statistics, including means and standard deviations, were calculated for the stress management scores. To explore the relationship between demographic variables (such as age, gender, and marital status) and stress management, Pearson correlation coefficients were utilized. A significance level of $p < 0.05$ was established for the analysis.

Results

Among the 190 participants, 46.3% identified as male and 53.7% as female. The majority of students (91.6%) were single, with 8.4% being married. In terms of age, 22.1% were under 20 years, 74.7% were between 21 and 30 years, and 2.6% were over 30. The academic status of participants showed that 53.7% were below the sixth semester, while 46.3% were above the sixth semester.

The analysis indicated that stress management scores among the dental students were generally high. Interestingly, demographic factors such as marital status and academic semester did not show significant differences in stress tolerance and control. However, age was found to have a significant effect on stress tolerance levels. Additionally, a substantial proportion of students (73.7%) reported having reviewed health protocols related to dental practices during the pandemic, indicating an awareness of the necessary precautions in their field.

Conclusion

The findings of this study highlight the significant mental health challenges faced by dental students during the COVID-19 pandemic. The high levels of stress experienced by this population underscore the importance of effective stress management strategies. Despite the significant stressors associated with the pandemic, the ability of students to maintain high levels of stress management suggests resilience among this group. The lack of significant differences in stress management based on demographic variables may indicate that the collective experience of the pandemic transcends individual differences, emphasizing a shared sense of anxiety and need for coping strategies.

The study also underscores the necessity for accessible mental health resources, including psychological counseling and support services tailored to the needs of students. Given the psychological impact of prolonged isolation and uncertainty, developing programs that foster coping skills and resilience is essential. Institutions should consider integrating mental health support into their academic frameworks, providing students with the tools necessary to navigate stressors effectively.

The COVID-19 pandemic has exposed and exacerbated the mental health challenges faced by students, particularly in high-pressure fields such as dentistry. The findings from the Alborz University study demonstrate that while students experience significant stress, they also exhibit high levels of stress management capabilities. This resilience highlights the potential for targeted interventions to further enhance mental health support for students. Future research should explore the long-term effects of the pandemic on mental health and the efficacy of various stress management strategies in fostering resilience among students in similar contexts

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

It was a descriptive-analytical study that reviewed a questionnaire data without disclosing patients' information after receiving the code of ethics (IR.ABZUMS.REC.1399.133) from Alborz University of Medical Sciences.

Funding

Alborz University of Medical Sciences (193).

Authors contributions

M.k and A.A has conceptualized the manuscript collected the data, did the statistical analysis, wrote the manuscript, and prepared tables and figures. M.H, Z.M and A.M wrote the manuscript and revised it. M.TBD has revised and submitted the manuscript. All authors have read and approved the manuscript.

Conflicts of interest

The authors declare that they have no competing interests.

Acknowledgements

This article is the result of the thesis entitled in the specialized doctoral course and code 193, which is supported by Deputy for Research, Alborz University of Medical Sciences (ABZUMS).

مقاله پژوهشی

بررسی مدیریت استرس ناشی از پاندمی کووید 19 و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز

مهسا کرمی پور¹، آرزو آقا کوچک زاده^{2*}، زهرا مومنی³، احمد رضا میرزایی⁴، مینا تیموری باده دره⁵

1. دکتری دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران.
2. استادیار گروه پاتولوژی دهان و فک، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران.
3. استادیار سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی گروه سلامت دهان، دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران.
4. دکتری دندانپزشکی، گروه مواد دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
5. دکتری دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران.

Use your device to scan and read the article online

Citation karamipour M, Aghakouchakzadeh A, Momeni Z, Mirzaei A, Teimouri BadelehDareh M. [Evaluation of Stress Management Caused by Covid 19 Pandemic and Related Factors in Students of Alborz University of Medical Sciences(Persian)]. *Jundishapur Scientific Medical Journal*. 2025; 23(6):472-482. 10.32592/jsmj.23.6.472

doi <https://doi.org/10.32592/jsmj.23.6.472>

چکیده

زمینه و هدف کروناویروس خانواده بزرگی از ویروس ها هستند که می توانند باعث عفونت های تنفسی شوند. اضطراب درباره کووید-19 شایع است و به نظر می رسد ناشناخته بودن و وجود ابهام شناختی در افراد درباره این ویروس این اضطراب را تشدید می کند؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی مدیریت استرس دانشجویان دانشکده دندانپزشکی البرز در مواجهه با ویروس کرونا انجام شده است.

روش بررسی پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی - تحلیلی از نوع مقطعی است و جامعه آماری این پژوهش شامل همه دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز است. در این پژوهش مدیریت استرس دانشجویان دندانپزشکی در دوره پاندمی ویروس کرونا (کووید-19) سنجیده شده است. به این منظور از پرسش نامه استاندارد شده مدیریت استرس لیکرت استفاده شده است.

یافته ها : نمونه های بررسی شده شامل 190 نفر از دانشجویان دندانپزشکی بوده است و اختلاف معناداری بین نمونه ها از نظر تاهل و مجرد بودن در تحمل استرس ($P=0/064$) و کنترل استرس ($P=0/45$) و از نظر سن در تحمل استرس ($P=0/043$) و کنترل استرس ($P=0/26$) و از نظر جنس در تحمل استرس ($P=0/28$) و کنترل استرس ($P=0/41$) وجود نداشته است.

نتیجه گیری بر اساس یافته های مطالعه حاضر، استرس زیادی در کل جمعیت مورد مطالعه وجود داشته است. اگرچه تاثیرات روانی ناشی از همه گیری بیماری کرونا غیر قابل انکار است، اما در میان دانشجویان دندانپزشکی مولفه های تاهل، ترم تحصیلی، سن و جنس تفاوت معناداری در میزان کنترل و مدیریت استرس ایجاد نکرده بود.

کلیدواژه ها ویروس، کووید-19، اضطراب، دانشجویان دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی

تاریخ دریافت: 06 شهریور 1403

تاریخ پذیرش: 08 آبان 1403

تاریخ انتشار: 20 اسفند 1403

نویسنده مسئول:

آرزو آقا کوچک زاده

نشانی: گروه پاتولوژی دهان و فک، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی البرز، کرج، ایران.

تلفن: 09166181029

رایانامه: a.aghakouchakzadeh@gmail.com

مقدمه

را به روش آلفای کرونباخ $0/892$ اعلام کرده است⁽⁹⁾. نمره مدیریت استرس با جمع امتیازات هر سوال (با وزن یکسان) محاسبه شده و برای آنکه نمرات قابل مقایسه و هم مقیاس باشند، در محدوده صفر تا 100 استانداردسازی نمرات انجام شده است. با توجه به اینکه هر سوال نمره‌ای بین 1 تا 5 می‌گیرند، یک مینی‌نمره (مساوی با تعداد سوال هر حیطه) و یک ماکسیمم نمره (مساوی با 5 ضرب در تعداد سوال هر حیطه) است. درصد مدیریت استرس با فرمول زیر محاسبه شده است.

جمع نمرات خام یک حیطه - مینی‌نمره

$$\text{نمره حیطه در مقیاس صفر تا 100} = \text{جمع نمرات خام یک حیطه} \times 100$$

نمره مینی‌نمره - نمره ماکسیمم

با توجه به اینکه این مطالعه در دوران پاندمی و قرنطینه انجام شده است و دانشجویان در دانشکده حضور نداشته‌اند، پژوهشگر در گروه‌های مجازی مختلف دانشکده به صورت مداوم و چندین بار لینک پرسش‌نامه را جهت دعوت دانشجویان به همکاری در مطالعه ارسال کرده است. در این پژوهش دانشجویان دندانپزشکی مدیریت استرس را در دوره پاندمی ویروس کرونا (کووید-19) سنجیده‌اند. به این منظور از پرسش‌نامه استاندارد شده مدیریت استرس مشتمل بر 16 سوال استفاده شده است [10]. همچنین در ابتدای پرسش‌نامه قسمتی جهت جمع‌آوری اطلاعات دموگرافیک در نظر گرفته شده است.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

پس از پایان نمونه‌گیری و تکمیل پرسش‌نامه، داده‌ها جهت تجزیه و تحلیل وارد نرم‌افزار آماری SPSS-20 شده است. از میانگین و انحراف معیار برای داده‌های کمی (حیطه‌هایی که از جمع سوالات به دست می‌آیند) استفاده شده است. جهت تعیین رابطه بین متغیرهای دموگرافیک و میزان مدیریت استرس از ضریب همبستگی پیرسون استفاده خواهد شد. حد معناداری آماری کمتر از 0/05 در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

190 نفر در مطالعه شرکت کرده‌اند که از دانشجویان شرکت‌کننده در

کرونا [1] ویروس، خانواده بزرگ از ویروس‌ها هستند که ممکن است باعث عفونت‌های تنفسی از سرماخوردگی گرفته تا بیماری‌های شدیدتر مانند مرس [2] و سارس [3] شوند. علائم بیماری این ویروس از خفیف تا شدید متغیر است [4]. نبود هرگونه درمان یا پیشگیری قطعی، نگرانی زیادی را در همه جوامع ایجاد کرده است. همچنین این بیماری فشارهای روانی غیر قابل تحملی مانند استرس، اضطراب، افسردگی، سوگ حل‌نشده و بروز عوارض ناشی از استرس پس از سانحه در افراد مبتلا شده است [5]. استرس حالتی پویا و هیجان‌انگیز است که فرد با یک فرصت، محدودیت یا تقاضای غیر عادی مواجه می‌شود و در نتیجه در شرایطی مشخص بتواند به هم ریختن رفتار یا نوعی سازگار و اختلال منجر شود و احیاناً به بیماری منجر شود [6]. استرس، می‌تواند نیروها را تحلیل ببرد و فعالیت‌ها و تلاش‌ها را تحت تاثیر قرار دهد. وقتی که عامل استرس‌زا، زندگی انسان را تحت تاثیر قرار دهد، حالت هیجانی و تفکر فیزیولوژیکی ما از سطح به هنجار و متعادل خود خارج شده، فعالیت شناختی، آسیب‌پذیر می‌شود و مشکلات رفتاری به صورت احساس اضطراب و افسردگی فراخوانده می‌شود [7]. از آن جایی که استرس می‌تواند سیستم ایمنی بدن را تضعیف کنند [8] و افراد را در برابر بیماری‌ها از جمله کرونا آسیب‌پذیر کند؛ یادگیری استراتژی‌هایی برای مقابله با اضطراب لازم است. با توجه به شیوع سریع این بیماری و اثرات استرس‌زای آن در زندگی روزمره، مدیریت استرس موجب بهبود سلامت روانی و عملکرد افراد می‌شود؛ بنابراین، پژوهش حاضر با هدف بررسی مدیریت استرس دانشجویان دانشکده دندانپزشکی البرز در مواجهه با ویروس کرونا انجام شده است.

روش بررسی

جامعه آماری در تحقیق توصیفی - تحلیلی حاضر شامل همه دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز است. نمونه پژوهش، 190 نفر از دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز، مشغول به تحصیل در نیم‌سال دوم تحصیلی 99-1398 است که پرسش‌نامه تحقیق را دریافت، تکمیل کرده و تحویل محقق داده‌اند.

پرسش‌نامه مدیریت استرس، اطلاعاتی درباره مدیریت استرس بر اساس مقیاس لیکرت به ما می‌دهد. این پرسش‌نامه را مهرعلیزاده (1393) ساخته و دارای 16 سوال در مولفه‌های تحمل استرس (سوال‌های 1 تا 7) و کنترل استرس (سوال‌های 8 تا 16) است. هر سوال دارای لیکرت 5 گزینه‌ای است که طیف و امتیازبندی آن به صورت خیلی زیاد (نمره 5)، زیاد (نمره 4)، متوسط (نمره 3)، کم (نمره 2) و خیلی کم (نمره 1) است. مهرعلیزاده روایی محتوایی پرسش‌نامه را به میزان $0/94$ و پایایی پرسش‌نامه

مطالعه 46/3 درصد مذکر و 53/7 درصد مونث بوده‌اند. دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه 91/6 درصد مجرد و 8/4 درصد متأهل بوده‌اند. همچنین از

دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه 22/1 درصد کمتر از 20 سال، 74/7 درصد 21 تا 30 سال، 2/6 درصد 31 تا 40 سال و 0/5 درصد بالای 41 سال سن داشته‌اند و از نظر تحصیلی 53/7 درصد پایین‌تر از ترم 6 و 46/3 درصد بالاتر از ترم 6 مشغول به تحصیل بوده‌اند. نمونه‌ها از نظر مطالعه شیوه‌نامه‌ها بررسی شدند که 73/7 درصد شیوه‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های وزارت بهداشت درباره اقدامات لازم در مطب‌ها و مراکز درمانی را مطالعه کرده و 26/3 درصد مطالعه نکرده بودند.

جدول 1-3. توزیع فراوانی نسبی پاسخ دانشجویان بررسی شده دانشکده دندانپزشکی البرز به پرسش‌نامه مدیریت استرس

ارزیابی پرسش	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
با این موقعیت پر تنش کنار می‌آیم.	0/5	6/3	45/3	38/9	8/9
موقعیت را تا زمانی که امور به شرایط عادی برگردد تحمل می‌کنم.	1/6	4/2	36/3	43/2	14/7
با تنش ناشی از آن کنار می‌آیم.	0	13/7	38/9	35/3	12/1
هیجان‌های ناشی از آن را تحمل می‌کنم.	0/5	9/5	41/1	39/5	9/5
در زمان تنش به دعا توسل می‌کنم.	0/5	21/6	31/6	23/2	23/2
در زمان تنش امور کاری را کنار نمی‌گذارم.	1/1	14/7	35/3	31/6	17/4
در زمان تنش مثبت‌اندیشی را جایگزین منفی‌بافی می‌کنم.	1/6	12/1	38/4	28/9	18/9
زمانی که فشار روانی زیاد است غیبت نمی‌کنم.	0/5	7/9	40/5	42/1	8/9
جهت کاهش استرس مدیریت زمان را در پیش می‌گیرم.	1/1	8/9	36/8	41/6	11/6
در زمان استرس در محیط باز پیاده‌روی طولانی را در پیش می‌گیرم.	1/1	33/7	22/6	17/9	24/7
در زمان تنش انتخاب دوست جدیدی در دانشکده کارساز است.	1/1	36/3	20	11/1	31/6
وقتی دچار تنش می‌شوم با همکلاسی‌هایم درد دل می‌کنم.	1/1	24/2	30/5	22/1	22/1
با همکلاسی‌های خود درباره موقعیت‌های تنش‌زا صحبت می‌کنم.	1/1	21/1	35/8	26/3	15/8
تلاش می‌کنم درباره علت به وجود آمدن استرس اطلاعات کسب کنم.	0	18/4	31/1	38/9	11/6
موقعیت‌های تنش‌زای به‌وجودآمده را می‌پذیرم.	1/6	13/2	32/6	40	12/6
نگاه واقع‌بینانه به مسئله تنش دارم.	2/6	6/8	27/9	41/1	21/6

با توجه به نتایج جدول 3-1 می توان گفت دانشجویان دو روش در زمان تنش انتخاب دوست جدیدی در دانشکده کارساز است و در زمان استرس در محیط باز پیاده روی طولانی را در پیش می گیریم را کمترین انتخاب خود جهت مدیریت استرس و دو روش، نگاه واقع بینانه به مسئله تنش دارم و موقعیت را تا زمانی که امور به شرایط عادی برگردد تحمل می کنم بیشترین انتخاب جهت مدیریت استرس انتخاب نمودند. نتایج مقادیر میانگین هر دو حیطه مربوط به استرس نشان داد نمره تحمل و کنترل استرس دانشجویان مورد بررسی در سطح بالایی بود (جدول 3-2).

جدول 3-2. آماره‌های توصیفی مربوط به تحمل و کنترل استرس در دانشجویان مورد بررسی دانشکده دندانپزشکی البرز

حیطه	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
تحمل استرس	37/14	100	70/18	11/3
کنترل استرس	35/56	97/78	69/14	10/48

از آزمون تی مستقل مقدار p برای تحمل و کنترل استرس بیشتر از 0/05 بدست آمد که می توان نتیجه گرفت بین میانگین نمرات هر دو حیطه با جنس و وضعیت تاهل و مطالعه پروتکل ها اختلاف معنی دار وجود ندارد.

در بررسی رابطه بین تحمل استرس و کنترل استرس با آزمون همبستگی پیرسون بین دو متغیر مقدار $P=0.00$ و مقدار ضریب همبستگی 0/419 بدست آمد که بیانگر رابطه مستقیم بین آن ها می باشد. نتایج جدول 3-3 نشان داد، با استفاده

جدول 3-3- مقایسه میانگین نمرات تحمل و کنترل استرس در دانشجویان مورد بررسی دانشکده دندانپزشکی البرز به تفکیک وضعیت تاهل

P- value	انحراف معیار	میانگین (نمره)	وضعیت تاهل	حیطه
0/064	11/29	70/64	مجرد	تحمل استرس
	10/49	65/17	متاهل	
0/28	11/55	71/13	مذکر	مطلوعه نکردم
	11	69/35	مونث	
0/68	10/3	70/7	مطلوعه نکردم	کنترل استرس
	11/6	70	مطلوعه کردم	
0/45	10	69/38	مجرد	متاهل
	14/52	66/52	متاهل	
0/41	10/45	69/82	مذکر	مونث
	10/52	68/56	مونث	
0/16	7/8	67/6	مطلوعه نکردم	مطلوعه کردم
	11/2	69/6	مطلوعه کردم	

نتایج جدول (3-4) نشان داده است که با استفاده از آزمون آنالیز واریانس مقدار P برای تحمل و کنترل استرس بیشتر از 0/05 به دست آمده است که می‌توان نتیجه گرفت بین میانگین نمرات هر دو حیطة با سن اختلاف معنادار وجود ندارد.

جدول 3-4. مقایسه میانگین نمرات تحمل و کنترل استرس در دانشجویان مورد بررسی دانشکده دندانپزشکی البرز به تفکیک سن

حیطه	سن	میانگین (نمره)	انحراف معیار	P- value
تحمل استرس	کمتر از 20 سال	68/84	9/75	0/43
	21 تا 30 سال	70/78	11/55	
	31 تا 40 سال	66/85	16/36	
	بالای 41 سال	57/14	-	
کنترل استرس	کمتر از 20 سال	67/56	8/6	0/26
	21 تا 30 سال	69/51	10/5	
	31 تا 40 سال	68/44	19/9	
	بالای 41 سال	86/6	-	

بحث

حوادث و اتفاقات ناگهانی که تهدیدکننده سلامت عمومی هستند، خواسته و ناخواسته سبب بروز تغییرات زیادی در روحیات و زندگی افراد مختلف جامعه می‌شوند. محققان مختلف به اثرات روانی ناشی از همه‌گیری‌ها و اپیدمی‌ها همیشه توجه کرده‌اند. در همه‌گیری جدیدی که از شهر ووهان چین در اواخر سال 2019 آغاز شد نیز همین مشکلات روانی به طور واضحی نمایان شده است [11, 12, 13]. مطالعه حاضر که بر روی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز انجام شده است، اثرات روانی ناشی از بیماری جدید کووید-19 را ارزیابی کرده است. براساس یافته‌های این مطالعه نمره کل تحمل استرس $11/3 \pm 70/18$ است که ارتباط معناداری با سن، جنس، سال تحصیلی و تاهل نداشته است. همچنین نمره کنترل استرس $10/48 \pm 69/14$ است که ارتباط معناداری با سن، جنس، سال تحصیلی و تاهل نداشته است و بر طبق آزمون همبستگی بین کنترل استرس و تحمل استرس نیز همبستگی دیده نشده است. با توجه به اینکه شیوع بیماری کووید-19 تازه بوده و بیشتر مطالعات و پژوهش به منظور درمان، نوع انتقال و میزان

شیوع آن بوده است، مطالعات زیادی درباره مدیریت میزان استرس هنگام کرونا موجود نیست. در پژوهش پیش رو، بین جنسیت و استرس ارتباطی یافته نشده است، نتایج مطالعه حاضر بیان کرده است که جنسیت تأثیری در میزان استرس نداشته است، اما در مطالعات دیگری به صورت کلی زنان را نسبت به مردان، بیشتر مستعد استرس معرفی کرده‌اند [14]. در مطالعه Al-Rabiaah بیان شده است که دانشجویان دختر استرس بیشتری را در مقایسه با دانشجویان پسر درباره بیماری MERS تجربه کرده‌اند [15]. همچنین در مطالعه Mahdieh Zarabadipour بین کارکنان درمان، جنسیت تأثیری در میزان استرس نداشته است، ولی درباره افراد عادی جنسیت و نمره استرس با هم ارتباط دارند و در جنس مونث این اضطراب بیشتر گزارش شده است [16]؛ با این حال در مطالعات Wong و Bergeron میزان استرس در جنسیت‌های مختلف مشابه بوده و تفاوت چشمگیری نداشته است که علت می‌تواند تفاوت‌های اجتماعی معمول باشد [17, 18]. در مطالعه Lai که درباره پزشکان و پرستاران بیمارستانی در ووهان چین طی انتشار بیماری کووید-19 انجام شده است، نتایج نشان داده که خانم‌ها در تماس مستقیم با بیماران آلوده با کووید-19 به میزان بالاتری از علائم استرس و اضطراب را گزارش کرده‌اند [19].

جندی شاپور

در مطالعه سلیمانی و همکاران با توجه به نتایج به دست آمده، بیان شده است که وقتی افراد در معرض استرس شغلی قرار می‌گیرند، در صورتی که مهارت‌های مدیریتی را نیاموخته باشند، استرس شغلی آنان افزایش می‌یابد. در ضمن، اگر توانایی کسب کنترل و آموزه‌های لازم درباره محیط و کار خود داشته باشند، می‌تواند به احساس شایستگی، اثربخشی و موفق بودن در افراد منجر شود که باعث کاهش استرس در روان و جسم افراد خواهد شد. همچنین آموزش مهارت‌های مدیریت استرس شغلی، در این مطالعه کاهش اختلالات در سایر مولفه‌های سلامت روان گروه آزمایش را نشان داده است [26].

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر، استرس زیادی در کل جمعیت مطالعه شده وجود داشته است؛ با توجه به اینکه آثار روانی ناشی از همه‌گیری بیماری کرونا غیر قابل انکار است در میان دانشجویان دندانپزشکی عوامل مختلفی از جمله تاهل، ترم تحصیلی و سن تفاوت معناداری در میزان کنترل و مدیریت استرس ایجاد نکرده است. دسترسی به سیستم مشاوره روان‌شناسی می‌تواند کمک موثری به بهبود شرایط روحی افراد در قرنطینه کند. توصیه می‌شود در مطالعات بعدی درباره این موضوع، حجم نمونه بیشتری برای مطالعه در نظر گرفته شود و جامعه مورد مطالعه نیز شامل گروه‌های مختلفی باشد. همچنین بررسی متغیرهای بیشتر نیز می‌تواند مد نظر قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی البرز به تصویب رسیده است و کد اخلاق آن ۱۳۹۹/۱۳۳ IR.ABZUMS.REC است.

حامی مالی

دانشگاه علوم پزشکی البرز

مشارکت نویسندگان

مهسا کرمی پور و آرزو آقا کوچک زاده ایده پردازی، جمع آوری داده، تجزیه و تحلیل آماری را انجام داده‌اند، دستنویس را نوشته‌اند و جدول‌ها و داده‌ها را تهیه کرده‌اند. مهسا کرمی پور، زهرا مومنی و احمدرضا میرزایی دستنویس را نگارش و آن را اصلاح کرده‌اند. مینا تیموری بادله دره دستنویس را اصلاح و سابمیت کرده است. همه نویسندگان مقاله را خوانده و تایید کرده‌اند.

تعارض منافع

در مطالعه بلوچ دیده شده است که در طول همه‌گیری کووید-19 میزان استرس، اضطراب و افسردگی در مردان بیشتر از زنان بوده که از دلایل اضطراب بیشتر آقایان را در این دوره، شاید بتوان به بروز مشکلات اقتصادی و بیکاری در دوران قرنطینه مرتبط دانست [20].

در مطالعه وثوقی نیز مشاهده شده است که بین استرس ناشی از محیط کار با عملکرد شغلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بدین معنا که با افزایش استرس شغلی، عملکرد شغلی کاهش می‌یابد. همچنین سلامت عمومی نقش واسطه‌ای به منظور استرس ناشی از محیط کار و عملکرد شغلی دارد [21]. تاثیر متقابل سلامت روانی و اجتماعی همواره موضوع بحث بوده و مطالعات متنوعی اخیراً نشان‌دهنده ارتباط عوامل اجتماعی و روانی در مواردی مانند خشم و افسردگی با سوء مصرف مواد بوده است؛ بنابراین، توصیه شده تا در بررسی‌های آینده، به نقش متقابل سلامت در ابعاد اجتماعی و روانی بر یکدیگر توجه شود [22].

مطابق با دیدگاه‌های جدید، سلامت به معنای سطح بالایی از سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی مفهوم‌سازی می‌شود؛ به طوری که کمبود در هر یک منجر به کاستی در سایر ابعاد می‌شود و عوامل تاثیرگذار در هر مورد موجب تاثیر بارز بر روی ابعاد دیگر خواهد شد؛ بنابراین لازم است تا تغییرات سلامت روان با توجه به عوامل روان‌شناختی و اجتماعی بررسی و تبیین شود [23].

در نهایت در مطالعه‌ای که نادری و همکاران با هدف بررسی تاثیر آموزش برنامه مدیریت استرس بر افزایش میزان کیفیت زندگی و دو بعد ارتباطات اجتماعی و ادراک محیط زندگی در زنان شاغل انجام داده‌اند، یافته‌ها نشان‌دهنده اثربخشی آموزش مهارت مدیریت استرس بر کیفیت زندگی زنان شاغل است، در کل، بر اساس نتایج، افراد موفق با مهارت حل مسئله و مقابله با استرس، از کیفیت زندگی و ارتباطات اجتماعی و ادراک محیط زندگی بهتری برخوردار هستند [24]. در مطالعه Lopez و همکاران نشان داده شده است که مهارت مدیریت استرس اثربخشی بیشتری بر نمرات کیفیت زندگی نسبت به آموزش‌های روانی داشته است. در مطالعه Ferank و همکاران بیان شده است که مهارت مدیریت استرس شناختی - رفتاری تاثیر چشمگیری بر بهبود کیفیت زندگی دارد. در مطالعه Mickel گفته شده است دریافت اثرات مهارت مدیریت استرس شناختی - رفتاری در درازمدت بر کیفیت زندگی مبتلا به سرطان سینه ثابت شده است [24]. در مطالعه فتحی و همکاران بیان شده است برنامه آموزش مدیریت استرس و مهارت‌های ارتباطی مبتنی بر نظریه شناختی رفتاری از طریق کاهش نشانه‌های استرس و اضطراب می‌تواند سلامت روانی پرستاران و کارکنان بیمارستان را بهبود بخشد؛ بنابراین، به مدیران بهداشتی توصیه شده است از این برنامه‌ها به منظور بهبود سلامت روانی کارکنان استفاده کنند [25].

هیچ کدام از نویسندگان مقاله تعارض منافی برای انتشار آن ندارند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مراتب تشکر صمیمانه خود را از واحد پژوهشی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز اعلام می کنند.
مقاله حاضر منتج از پایان نامه به شماره 193 است.

References

- [1] Ayora AF, Soler LM, Gasch AC. Analysis of two questionnaires on quality of life of Chronic Obstructive Pulmonary Disease patients. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*. 2019 Jul 18;27:e3148. [[10.1590/1518-8345.2624.3148](https://doi.org/10.1590/1518-8345.2624.3148)] [[PMID](#)]
- [2] Bajema KL. Persons evaluated for 2019 novel coronavirus—United States, January 2020. *MMWR. Morbidity and mortality weekly report*. 2020;69. [[10.15585/mmwr.mm6906e1](https://doi.org/10.15585/mmwr.mm6906e1)] [[PMID](#)]
- [3] Domingo-Salvany A, Lamarca R, Ferrer M, Garcia-Aymerich J, Alonso J, Félez M, Khalaf A, Marrades RM, Monsó E, Serra-Batlles J, Antó JM. Health-related quality of life and mortality in male patients with chronic obstructive pulmonary disease. *American journal of respiratory and critical care medicine*. 2002 Sep;166(5):680-5. [[10.1164/rccm.2112043](https://doi.org/10.1164/rccm.2112043)] [[PMID](#)]
- [4] Goni MD, Naing NN, Hasan H, Wan-Arfah N, Deris ZZ, Arifin WN, Hussin TM, Abdulrahman AS, Baaba AA, Arshad MR. Development and validation of knowledge, attitude and practice questionnaire for prevention of respiratory tract infections among Malaysian Hajj pilgrims. *BMC public health*. 2020 Dec;20:1-0. [[10.1186/s12889-020-8269-9](https://doi.org/10.1186/s12889-020-8269-9)] [[PMID](#)]
- [5] Min W, Wang B, Li J, Han J, Zhao Y, Su W, Dai Z, Wang X, Ma Q. The expression and significance of five types of miRNAs in breast cancer. *Medical science monitor basic research*. 2014;20:97. [[10.12659/MSMBR.891246](https://doi.org/10.12659/MSMBR.891246)] [[PMID](#)]
- [6] Nijhof KS, Engels RC. Parenting styles, coping strategies, and the expression of homesickness. *Journal of adolescence*. 2007 Oct 1;30(5):709-0. [[10.1016/j.adolescence.2006.11.009](https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2006.11.009)] [[PMID](#)]
- [7] Carden AI, Feicht R. Homesickness among American and Turkish college students. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 1991 Sep;22(3):418-28.
- [8] Guyatt GH, Berman LB, Townsend M, Pugsley SO, Chambers LW. A measure of quality of life for clinical trials in chronic lung disease. *Thorax*. 1987 Oct 1;42(10):773-8. [[10.1136/thx.42.10.773](https://doi.org/10.1136/thx.42.10.773)] [[PMID](#)]
- [9] MehrAlizadeh A. Investigation the relationship between moral and atmosphere and stress management of employees of kerman social security organization. Master Thesis Public Adm Rafsanjan Azad University. 2014;6.
- [10] Alizadeh Fard S, Saffarinia M. The prediction of mental health based on the anxiety and the social cohesion that caused by Coronavirus. *Social psychology research*. 2020 Feb 20;9(36):129-41.
- [11] Lima CK, de Medeiros Carvalho PM, Lima ID, de Oliveira Nunes JV, Saraiva JS, de Souza RI, da Silva CG, Neto ML. The emotional impact of Coronavirus 2019-nCoV (new Coronavirus disease). *Psychiatry research*. 2020 May 1;287:112915. [[10.1016/j.psychres.2020.112915](https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112915)] [[PMID](#)]
- [12] Ebrahim SH, Memish ZA. COVID-19—the role of mass gatherings. *Travel medicine and infectious disease*. 2020 Mar 1;34:101617. [[10.1016/j.tmaid.2020.101617](https://doi.org/10.1016/j.tmaid.2020.101617)] [[PMID](#)]
- [13] Zhang F, Wang H, Chen R, Hu W, Zhong Y, Wang X. Remote monitoring contributes to preventing overwork-related events in health workers on the COVID-19 frontlines. *Precision Clinical Medicine*. 2020 Jun 1;3(2):97-9. [[10.1093/pcmedi/pbaa014](https://doi.org/10.1093/pcmedi/pbaa014)] [[PMID](#)]
- [14] Nemati M, Parsaei MS. A Survey of correlation between Stress and time management skills. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*. 2009 Aug 10;19(71):84-5.
- [15] Al-Rabiaah A, Temsah MH, Al-Eyadhy AA, Hasan GM, Al-Zamil F, Al-Subaie S, Alsohime F, Jamal A, Alhaboob A, Al-Saadi B, Somily AM. Middle East Respiratory Syndrome-Corona Virus (MERS-CoV) associated stress among medical students at a university teaching hospital in Saudi Arabia. *Journal of infection and public health*. 2020 May 1;13(5):687-91. [[10.1016/j.jiph.2020.01.005](https://doi.org/10.1016/j.jiph.2020.01.005)] [[PMID](#)]
- [16] Zarabadipour M, Asgari Ghonche MR, Asgari Ghonche S, Mirzadeh M. Psychological evaluation of the factors affecting the stress caused by COVID-19 outbreak in the medical staff and the community of Qazvin, Iran Spring 2020. *Journal of Military Medicine*. 2020 Jan 1;22(6):517-25.
- [17] Wong JG, Cheung EP, Cheung V, Cheung C, Chan MT, Chua SE, McAlonan GM, Tsang KW, Ip MS. Psychological responses to the SARS outbreak in healthcare students in Hong Kong. *Medical teacher*. 2004 Nov 1;26(7):657-9. [[10.1080/01421590400006572](https://doi.org/10.1080/01421590400006572)] [[PMID](#)]
- [18] Bergeron SL, Sanchez AL. Media effects on students during SARS outbreak. *Emerging infectious diseases*. 2005 May;11(5):732. [[10.3201/eid1105.040512](https://doi.org/10.3201/eid1105.040512)] [[PMID](#)]
- [19] Lai J, Ma S, Wang Y, Cai Z, Hu J, Wei N, Wu J, Du H, Chen T, Li R, Tan H. Factors associated with mental health outcomes among health care workers exposed to coronavirus disease 2019. *JAMA network open*. 2020 Mar 2;3(3):e203976-20. [[10.1001/jamanetworkopen.2020.3976](https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.3976)] [[PMID](#)]
- [20] Balouch V, Vatanparast M, Dadpishesh S, Rigi ZM. Stress, Anxiety and Depression Status in the Population of Southern Sistan and Baluchestan Province (Coastal Area) in the COVID-19 Epidemic in. *Journal of Marine Medicine*. 2021;2(4):226-36.
- [21] Vosoughi Nayeri A, Rohollahi AA, Mohammad Hossein H. Effect of job stress on general health and job performance of staff care flight. *Iran Occupational Health*. 2016;13(1):48-57
- [22] Xiang YT, Yu X, Ungvari GS, Correll CU, Chiu HF. Outcomes of SARS survivors in China: not only physical and psychiatric comorbidities. *East Asian Archives of Psychiatry*. 2014 Mar 1;24(1):37-8. [[PMID](#)]
- [23] Zhao S, Hamilton L. Age and Depression in the MIDUS Survey. How healthy are we. 2004:227-51.
- [24] Naderi V, Borjali A, Mansobifar M. Researchers believe that stress management skills, is effective on life. *JOURNAL OF HEALTH PSYCHOLOGY*. 2011;1(2):13-30.
- [25] Fathi Ashtiani A, Pirzadi H, Shokoohi-Yekta M, Tavallai S. The influence of teaching program of stress management and communication skills on improvement of mental health of nurses and hospital staff: an experimental study. *Iran Journal of Nursing*. 2014;27(90):1-13.
- [26] Shokoohi-Yekta M, Akbari-Zardkhaneh S, Alawinezhad S, Sajjadi Anari S. Effects of psychosocial skills training on vocational and psychological stress in bus drivers. *Applied Psychological Research Quarterly*. 2016;7(3):39-54.

©2025 by the authors. Licensee AJUMS, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license)(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).